

واکاوی کمی و کیفی نحوه استفاده از بالکن و تأثیر آن بر منظر محله

تاریخ دریافت مقاله :

۱۴۰۳/۰۳/۰۵

تاریخ پذیرش مقاله :

۱۴۰۳/۰۵/۲۳

فاطمه فوقانی^۱آزاده شاهچراغی^۲ (نویسنده مسئول)زهرا سادات سعیده زرآبادی^۳

چکیده

یکی از شاخصه های بارز معماری ایرانی، حضور هم زمان سه گونه فضای باز، نیمه باز و بسته بوده است. پس از دهه چهل شمسی به سبب بحران مدنیت، شأن خانه به نازل ترین مرتبه کارکردی تنزل پیدا کرد. ازدست رفتن فضاهایی نیمه باز چون ایوان یا بهارخواب، متأثر از این بحران بود. پس از آن عنصری به نام بالکن جایگزین این فضاها شد که امروزه این عنصر به سبب : نداشتن حریمیت، جانمایی اشتباه در فضای داخلی بنا، موقعیت نامناسب اقلیمی و مساحت کم و کاربردی نبودن خود تبدیل به معضلی بر نمای ساختمان و سیمای شهر شده است. نما به عنوان پوسته خارجی ساختمان از عناصر مهم و مؤثر بر زیبایی شناختی سیمای شهری می باشد. یکی از ارکان اصلی نما، بالکن می باشد که امروزه به عامل آشفتگی بصری محلات و شهرها مبدل گشته است. هدف این پژوهش مشاهده نحوه استفاده ساکنین از بالکن و نحوه تأثیر آن بر منظر محله می باشد. این تحقیق از نوع کیفی-تفسیری، راهبرد پژوهش، مطالعه موردی و گردآوری اطلاعات به روش میدانی انجام شده است. در این پژوهش ۲۰ ساختمان مسکونی میان مرتبه ساخته شده در دهه ۹۰، متشکل از ۱۰۰ بالکن در محله دریای منطقه ۲ شهر تهران انتخاب و نحوه استفاده کاربران از آن مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج پژوهش حاکی از آن است که ۳۶ درصد از بالکن ها بدون تغییر و استفاده توسط ساکنین باقیمانده و تأثیری بر نمای ساختمان و محله نگذاشته، ۲۳ درصد ساکنین بالکن را محل نگهداری گل و گیاه قرار داده اند که این امر تا حدی بر منظر محله تأثیر مثبت داشته، ۱۸ درصد بالکن ها توسط شیشه بسته شده، ۱۲ درصد به قرارگیری تأسیسات، ۹ درصد توسط نرده و حفاظ بسته شده، ۲ درصد به نگهداری لوازم زائد پرداخته اند.

کلمات کلیدی: بالکن، محله، منظر محله، معماری مسکونی، نمای ساختمان.

^۱. دانشجوی دکتری، گروه معماری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

^۲. دانشیار، گروه معماری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (a.shahcheraghi@gmail.com)

^۳. دانشیار، گروه شهرسازی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

ویژه اولین همایش ملی "معماری فردا شهر آینده: چالش ها و راه کنش های عصر هوشمندسازی"

۱-مقدمه

امروزه در شهر تهران شاهد ساخت و ساز آپارتمان های میان مرتبه تا بلند مرتبه آسمان هستیم که جای خانه های حیاط دار را گرفته اند و به سبب قانون شهرسازی فقط ۴۰ درصد زمین به حیاط اختصاص یافته که بخش قابل توجهی از آن نیز توسط رمپ پارکینگ اشغال شده و عملاً عنصری به نام حیاط از دست رفته است. همچنین شاهد از بین رفتن ایوان و میدل شدن آن به بالکنی هستیم که به دلایلی چون: عدم تامین حریمیت، جانمایی اشتباه در فضای داخلی بنا، موقعیت نامناسب اقلیمی، عدم احساس نیاز به بالکن، مساحت کم از آن استفاده نمی شود.

یکی از شاخصه های معماری ایرانی حضور هم زمان سه گونه فضای باز، نیمه باز و بسته است. معماری ایرانی با توجه به اقلیم، نیازهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی شکل گرفته است. حداثی سال های ۱۳۰۰ تا ۱۳۴۰ فرآیند شهرنشینی با سرعت پیش رفت و این امر منجر بدان شد که از دهه ۴۰ شاهد تغییرات محسوسی در کمیت و کیفیت معماری بخصوص در زمینه مسکن باشیم. (حائری، ۱) با تغییرات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، مفهوم خانه نیز دچار تغییر شد. یکی از تأثیرات این بحران بر معماری خانه ها، از دست رفتن فضاهای نیمه باز مانند ایوان یا بهارخواب بود. (بهشتی، ۱۳۹۹)

این فضاها در خانه های ایرانی معمولاً به عنوان فضاهای تفریحی و اجتماعی مورد استفاده قرار می گرفتند. حیاطها به عنوان فضاهای باز و ایوانها به عنوان فضایی نیمه باز، درون خانه ها، جایگاه اجتماعی و فرهنگی خاص خود را داشتند که تغییر در شیوه زندگی و ساختار خانواده، از دست رفتن آنها تأثیرگذار بود. فضای نیمه باز ایوان که امکان ارتباط با طبیعت را به همراه داشت به مرور حذف شد یا میدل به تراسی شد که همچون زائده ای از نما بیرون زده. (محمودی، ۱۳۸۴، ۵۴) در معماری مسکونی امروز، بالکن به عنوان یک فضای عملکردی فراتر از خشک کردن لباس، قراردادن پکیج، یا حتی گل آرایی در نظر گرفته نشده است. حتی مقررات ملی ساختمان فقط در حد چند پاراگراف به مساله بالکن بسنده کرده است. به همین دلیل، در بیشتر آپارتمانها، تراس به عنوان یک فضای مهمل و کم اهمیت مورد توجه قرار گرفته است. (نگین تاجی، ۱۳۹۹)

یکی از عناصر مؤثر در نمای ساختمان، بالکن می باشد. بالکنی که باهدف ارتباط انسان با فضای باز طراحی و تعریف شده، امروزه عاملی بر نازیبایی و آشفستگی سیمای شهری شده است.

شکل شماره ۱- ایجاد آشفستگی بصری به واسطه بالکن در منظر محله - منطقه ۲ تهران (نگارنده)

۲- پیشینه و مبانی نظری تحقیق

نمای ساختمان حد واسطی میان داخل و خارج بوده که علاوه بر نقش حفاظت، تعیین محدوده‌های مالکیت و ایجاد فضای خصوصی، به‌مرورزمان وظیفه و کارکرد ابراز هویت و زیبایی سازی محیط شهری را نیز داراست. (پورجعفرو دیگران، ۱۳۹۱) نمای ساختمان در سیمای شهر مؤثر است و این تأثیر را به بدنه خیابان‌ها یا میدان‌ها که در آن قرار گرفته است انتقال می‌دهد (خاکزند و دیگران، ۱۳۹۳) یکی از این مؤلفه‌های مؤثر بر منظر شهری نمای ساختمان‌هاست که می‌تواند به‌طور مستقیم بر کارکرد و ارزش خیابان و میدان مؤثر واقع گردد. (ویتیک، ۱۳۸۵). بالکن به‌عنوان یکی از ارکان اصلی نما می‌تواند تأثیر مستقیم بر منظر شهری داشته باشد.

بالکن در فرهنگ مهرازی؛ معادل ایوان کوچک تعریف شده است. این فضا، کالبدی مشابه ایوان داشته و تنها عرض آن کمتر است. در فرهنگ معماری سنتی ایران، تعریف بالکن کامل‌تر شده و معادل ایوانچه‌ای در نظر گرفته شده که در طبقات بالایی ساختمان قرار داد. در مبحث چهارم مقررات ملی ساختمان، بالکن از پیش‌آمدگی طبقات در حجم اصلی بنا ایجاد می‌شود که اغلب فضایی مسقف است. (راهب و نظری ۱۳۹۶)

در فرهنگ عمید، ایوان به‌عنوان صفه، پیشگاه اتاق و قسمتی از ساختمان که جلوی آن باز و بدون در و پنجره باشد، تعریف شده است. گونه‌های مختلف آن، مهتابی، بهارخواب، بالکن و تراس هستند. در فرهنگ مهرازی، ایوان یا پیشگاه، فضایی مسقف، معرفی شده که از یک تا سه جهت، باز است. ایوان، واسطه است و این واسطه بودن، از لحاظ شکلی در فرم دوگانه آن که از جهاتی بسته و از جهاتی باز است به‌تمامی نمود یافته است. در مبحث چهارم مقررات ملی ساختمان، منظور از ایوان، فضاهای مسقف و سه طرف محصور است که به‌صورت تورفتگی در بنای اصلی دیده می‌شود.

عنصر ایوان از قدیمی‌ترین الگوهای فضایی باقیمانده در خانه‌های ایرانی است که تا اوایل قرن بیستم، احداث آن از الزامات خانه به‌حساب می‌آمد. (حائری، ۱۲۹) در دوران پیش از اسلام شاهد استفاده از ایوان در بناهای حکومتی، دینی و خانه‌های اشرافی بوده‌ایم. در دوران اسلامی نیز این عنصر در کاخ‌ها، مساجد، مقابر، مدارس، کاروانسراها و خانه‌ها عمومیت یافته است. قرارگیری ایوان در نمای ساختمان و اولین مواجهه با بنا، نشان از ارزش والای این عنصر داشته. ایوان از منظر زیبایی‌شناسی نیز بر مخاطب تأثیرگذار است؛ به‌طوری‌که ایوان‌ها در ابعاد بزرگ و تزیینات فراوان نسبت به سایر فضاها ساخته شده‌اند و در اولین برخورد، نگاه ناظران را به‌سوی خود جلب می‌کنند. از این‌رو، ایوان فراخواننده است. از سوی دیگر، تناسب معناداری میان ابعاد ایوان‌ها و موقعیت حکومت‌ها برقرار بوده است. حاکمانی که از قدرت بیشتری برخوردار بودند، ایوان‌هایی رفیع با تزیینات فراوان برپا می‌کردند. بقای این عنصر طی بیش از دو هزار سال در معماری ایران حکایت از پایداری رفتار آن دارد که ایوان را یکی از شاخص‌های معماری ایران بدل نموده است. (لاله و رضائی‌نیا ۱۳۹۳، ۱۲۸)

عامل اقلیم نیز در شکل‌گیری معماری مؤثر است. باتوجه‌به قرارگرفتن ایران در پهنه گرم جغرافیایی، ایوان تمهیدی مناسب برای سازگاری بهتر و بهره‌ بیشتر از محیط طبیعی در فصول گرم و سرد سال بوده است. جهت قرارگیری ایوان در بنا با فصول مختلف سال، زاویه تابش نور آفتاب، وزش باد و دمای هوا ارتباط داشته است. (رضایی‌نیا، ۱۳۹۶)

درخصوص استفاده بالکن توسط ساکنین پژوهش‌های متعددی صورت گرفته که از جمله آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

خان محمدی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان «مطالعه کمی و کیفی نقش ایوان در خانه‌های سنتی و احیاء آن در کالبد تراس». مطالعه موردی: آپارتمان‌های میان مرتبه شهر تهران»، باهدف احیای ایوان‌های پیشین، در قالب تراس با استفاده از تهیه پرسشنامه، بالغ بر ۴۰۰ تراس را مورد مطالعه قرار داده که نتایج نشان داد ۹۶ درصد آن‌ها به دلیل کوچک بودن و اشراف داشتن، کار آبی و اصالت خود را از دست داده و استفاده‌ای آن‌ها در حد انباری، نگهداری تأسیسات و خشک‌کردن البسه است.

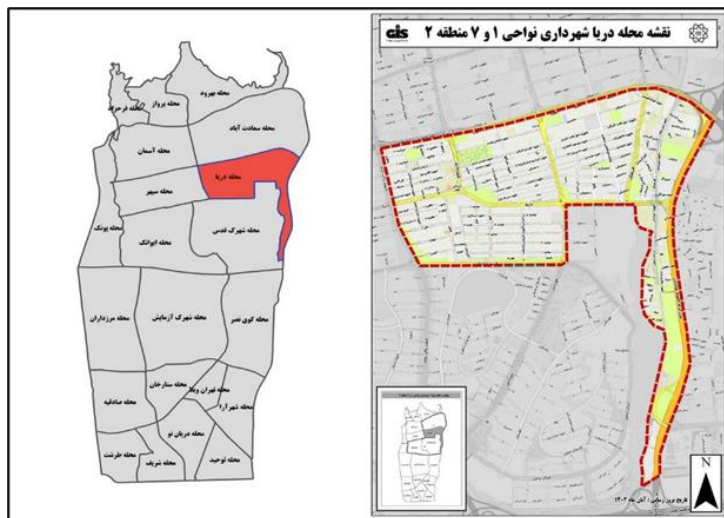
عینی فر و ایوب نیا (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «تبیین مفهوم بیرون و درون در فضاهای مابین مسکن آپارتمانی، مطالعه موردی بالکن در سه نمونه از مجموعه‌های مسکونی تهران» به مطالعه آپارتمان‌های مسکونی تهران با زمینه‌های متفاوت اجتماعی-فرهنگی پرداختند که یافته‌ها حاکی از بسته شدن بالکن مجموعه‌ها توسط ساکنین داشت که علل این امر نداشتن حریمیت، جانمایی اشتباه در فضایی داخلی بنا، موقعیت نامناسب اقلیمی، عدم احساس نیاز به بالکن، مساحت کم فضای بالکن مطرح شد.

راهب و نظری (۱۳۹۶) در پژوهشی بانام «بررسی عوامل مؤثر بر کارکرد فضای نیمه‌باز خصوصی واحدهای مسکونی شهر تهران» با بررسی ۳۰ نمونه، اشراف به اطراف را مهم‌ترین علت در عدم استفاده از فضای موردنظر دانسته‌اند. طیبی خواه و بخارائی (۱۳۹۸) در پژوهشی بانام «تبیین مؤلفه‌های مؤثر در احیاء مسکن (موردپژوهش بالکن)» دریافتند امکان استقرار میلمان کافی و امکان انجام فعالیت در بالکن، تأمین حریمیت نسبی، تأمین دید و منظر مناسب، قابلیت احیاء بالکن را به‌طور قابل توجهی افزایش می‌دهد.

کریمی و علی نیا (۱۳۹۶) در پژوهشی بانام «طراحی انعطاف‌پذیر فضاهای نیمه‌باز (بالکن و تراس) در ساختمان‌های مسکونی با رویکرد افزایش بهره‌وری فضا»، پس از انتخاب محله کوی نصر به دلیل داشتن ساختار منظم شهرسازی، مطالعات میدانی در این محله صورت داده و آرسیوی از عکس‌های بالکن‌های ساختمان‌های مسکونی در این محله گرفته و سپس با ساکنان محله در مورد نظراتشان در خصوص بالکن‌های محل سکونتشان انجام داده‌اند. فاکتورهایی از قبیل مساحت بالکن، وجود سبزی‌نگی در بالکن، ارتباط بالکن با آسمان، آرامش و آسایش فضای بالکن، امنیت فضای بالکن، دیده نشدن افراد داخل بالکن، عملکردی بودن بالکن از جمله موارد مهمی است که در این پژوهش بدان دست‌یافته شده.

۳- روش تحقیق

محدوده مورد مطالعه در این پژوهش محله دریا در منطقه ۲ شهرداری تهران می باشد. محله دریا از شمال به بزرگراه هاشمی رفسنجانی، از جنوب به بلوار دامن، از شرق به بزرگراه چمران و از غرب به بلوار شهید پاکنژاد محدود می شود. این محله از جمله محله‌هایی است که بعد از انقلاب شکل گرفته است. بعد از انقلاب اسلامی توسعه شهری با واگذاری زمین به تعاونی‌های گوناگون انجام گرفت. یکی از مناطقی که مورد توجه تعاونی‌ها مسکن قرار گرفت، منطقه غرب تهران از جمله اراضی کنونی محله دریا بود. (شهرداری منطقه ۲ تهران).

شکل شماره ۲-نقشه محله دریا (شهرداری منطقه ۲)

وجود هسته های شهری از جمله میدان کاج در شمال و شهرک غرب در جنوب موجب شکل گیری محله دریا و ساخت و ساز در اراضی بایر حد فاصل میدان کاج و شهرک غرب شده است. به طور دقیق نمی توان گفت ساکنین اولیه محله چه کسانی بودند. ولی در حال حاضر از اقوام مختلف ایرانی در محله زندگی می کنند. ارتباطات خویشاوندی و یا قومی و قبیله ای خاصی در محله دریا وجود ندارد. شهروندان این منطقه از نظر کیفی از سطح سواد بالایی برخوردارند و از نظر جامعه شناختی جزو قشر متوسط رو به بالای جامعه هستند که فرهنگیان، دانشگاهیان، مدیران کارمندان، صنعتگران را شامل می شوند. (شهرداری منطقه ۲ تهران).

از جمله عواملی موثر بر توسعه محله می توان به: گسترش سرمایه گذاری و اقبال مردم برای سکونت در منطقه، خوش آب و هوا بودن منطقه، شیب مناسب، چشم اندازهای مناسب به کوه و شهر، توسعه اقتصادی و رشد مهاجرت به شهر، برنامه ریزی توسعه شهری و محوریت توسعه به سمت شمال غرب و غرب اشاره نمود. همچنین به سبب پوشش منطقه باشبکه معابر بزرگراهی و شریانی اصلی، وجود محلات مسکونی شاخص در سطح منطقه که در سطح شهر شناخته شده هستند و حضور عملکردهای فرا منطقه ای و فراشهری در منطقه موجب انتخاب سکنه این منطقه جهت سکونت شده است. (شهرداری منطقه ۲ تهران).

تقاضای بالا جهت ساخت و ساز در منطقه بدلیل امکان کسب ارزش افزوده بالای منطقه ای توسط بخش خصوصی در سال ۸۰ قریب به ۱۱ در صد در آمد کل شهرداری تهران از طریق منطقه ۲ تامین شده است جزء ۵ منطقه نخست با بیش از ۸۰۰ میلیارد ریال. ارزش زمین و ساختمان در بهترین نقاط منطقه طبق آمار غیر رسمی طی ۷۵ تا ۸۳ بیش از ده برابر شده است. (مهندسین مشاور سراوند، ۱۳۸۴، ۷)

ساخت و ساز در این محله از اواخر دهه ۶۰ با واگذاری زمین به تعاونی های مسکن آغاز شد و از دهه ۹۰ پس از گذشت ۳۰ سال شاهد تخریب و نوسازی این محل به سبب ارزش بالای زمین هستیم. طی دهه ۹۰ خانه های دو طبقه به آپارتمان های ۶ طبقه تبدیل شد که این امر سیمای محله را تا حد زیادی متحول نمود. ارزش معاملاتی هر مترمربع مسکونی در محله دریا مصوب در سال ۱۴۰۱ معادل ۳۲۷۰۰۰۰۰ ریال عنوان شده است. (سازمان امور مالیاتی کشور، ۱۴۰۱)

شکل شماره ۳- نمونه ای از ساختمان های دهه ۶۰ و دهه ۹۰ در محله دریا در کنار یکدیگر (نگارنده)

۴- بحث و یافته ها

در این پژوهش ۲۰ ساختمان مسکونی ۶ طبقه (۵ طبقه مسکونی و یک طبقه همکف) در محله دریا انتخاب شد. با توجه به نوسازی بافت این محدوده ساختمان های مورد مطالعه از نمونه های ساخته شده در دهه ۹۰ انتخاب شده اند. در نهایت ۱۰۰ بالکن به روش مطالعه میدانی مورد بررسی و تصویر برداری قرار گرفت. با توجه به نحوه استفاده متفاوت از بالکن در هریک از طبقات فاکتورهایی استخراج شد.

شکل شماره ۴- نحوه استفاده هریک از طبقات در محدوده مورد مطالعه (نگارنده)

فاکتورهای مورد بررسی به شرح ذیل می باشد:

۱- چیدمان بالکن توسط مبلمان ۲- استفاده از بالکن جهت خشک کردن البسه ۳- نگهداری گل و گیاه در بالکن

۴- قرارگیری تاسیسات (پکیج و آنتن ماهواره) ۵- انبار و نگهداری وسایل زائد ۶- بستن بالکن توسط حفاظ

۷- بستن بالکن توسط شیشه ۸- عدم استفاده از بالکن

در نهایت نتایج در جدول ثبت و دسته بندی گردید. جداول شماره یک و دو نتیجه بررسی ها را نمایش می دهد.

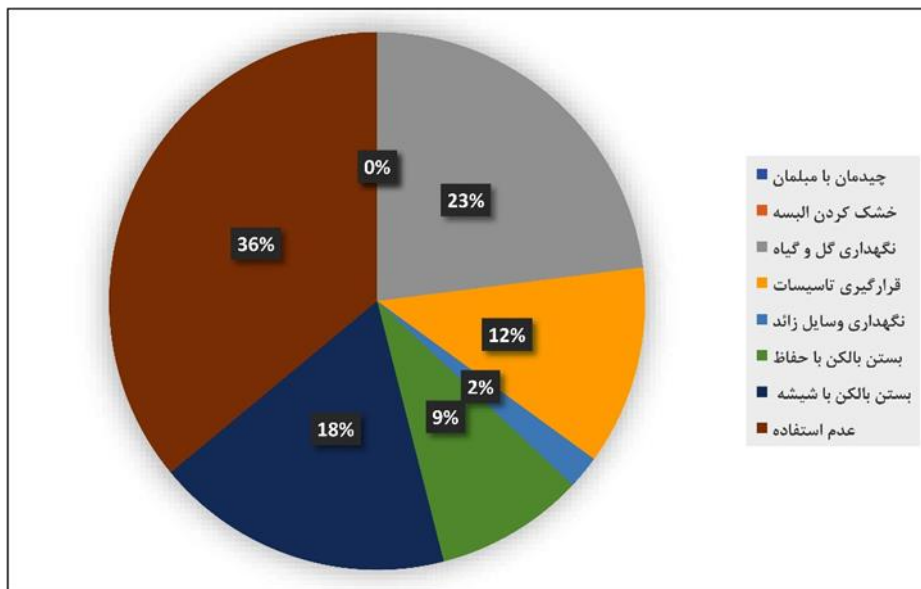
جدول ۱- نحوه استفاده کاربران از بالکن در نماهای شماره ۱ تا ۱۰ (نگارنده)

نمونه موردی	کاربری					نمونه موردی	کاربری				
	طبقه ۱	طبقه ۲	طبقه ۳	طبقه ۴	طبقه ۵		طبقه ۱	طبقه ۲	طبقه ۳	طبقه ۴	طبقه ۵
											
											
											
											
											
	چیدمان یا مبلمان						چیدمان یا مبلمان				
	خشک کردن البسه						خشک کردن البسه				
	نگهداری گل و گیاه						نگهداری گل و گیاه				
	قرارگیری تاسیسات						قرارگیری تاسیسات				
	نگهداری وسایل زائد						نگهداری وسایل زائد				
	بستن بالکن با حفاظ						بستن بالکن با حفاظ				
	بستن بالکن با شیشه						بستن بالکن با شیشه				
	عدم استفاده						عدم استفاده				

۵- نتیجه گیری

نتایج حاصل از پژوهش در شکل شماره ۴ نشان می دهد که ۳۶ درصد از بالکن ها بدون تغییر و استفاده توسط ساکنین باقیمانده و نمای ساختمان را بدون ایجاد تغییر حفظ کرده اند. ۲۳ درصد ساکنین بالکن را محل نگهداری گل و گیاه قرار داده اند که این امر تا حدی بر منظر محله تأثیر مثبت داشته، ۱۸ درصد بالکن ها توسط شیشه بسته شده، ۱۲ درصد به قرارگیری تاسیسات، ۹ درصد توسط نرده و حفاظ بسته شده و ۲ درصد به نگهداری لوازم زائد پرداخته اند و موردی که بالکن را بوسیله مبلمان قابل استفاده کرده باشند مشاهده نشد.

درکل اگر بخواهیم درخصوص تأثیر بالکن بر منظر محله دریا صحبت کنیم باید گفت تنها کاربری که تاحدی منظر را نازیبیا ساخته بستن بالکن ها توسط نرده و حفاظ است که عموماً در طبقات اول قابل مشاهده است و ۹ درصد آمار را به خود اختصاص داده است. بیش از یک سوم بالکن ها دستخوش تغییراتی توسط ساکنین نشده که این امر موجب عدم آشفتگی بصری در سیمای محله شده و محله تا حد بسیار زیادی دارای نظم بصری می باشد.

شکل

شماره ۵- نمودار نحوه استفاده کاربران از بالکن بر اساس فاکتورهای موردنظر در پژوهش (نگارنده)

فهرست ماخذ

بهشتی، سید محمد. (۱۳۹۹). درس‌هایی که معماری و شهرسازی می‌تواند از دوران کرونا بیاموزد. بازیابی شده از:

<http://art.corona.honar.ac.ir/index.aspx?pageid=2594&newsview=7914>

پورجعفر، محمدرضا و پورجعفر، علی (۱۳۹۱). الگوی پیشنهادی محله، با مرکزیت مسجد و فضاهای عمومی

مورد نیاز در شهر ایرانی - اسلامی، مطالعات شهر ایرانی- اسلامی، ۳ (۱۰)، صص ۲۴-۱۵

حاتری، محمدرضا. (۱۳۹۵). خانه، فرهنگ، طبیعت در معماری ایران. بررسی معماری خانه‌های تاریخی و معاصر به منظور تدوین فرایند و معیارهای طراحی خانه، مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری خاک زند، مهدی؛ و محمدی، م. (۱۳۹۳). شناسایی عوامل مؤثر بر طراحی بدنه‌های شهری با تأکید بر ابعاد زیبایی‌شناسی و زیست محیطی، مطالعات شهری، ۳(۱۰)، صص ۲۶-۱۵

خانمحمدی، محمدعلی؛ و عظیمی، س. (۱۳۹۵). مطالعه کمی و کیفی نقش ایوان در خانه‌های سنتی و احیاء آن در کالبد تراس. مطالعه موردی: آپارتمان‌های میان مرتبه شهر تهران. هویت شهر، شماره بیست و ششم، سال دهم

راهب، غزال؛ و نظری، م (۱۳۹۶). بررسی عوامل مؤثر بر کارکرد فضای نیمه‌باز خصوصی واحدهای مسکونی شهر تهران. معماری و شهرسازی آرمان شهر، شماره ۲۱.

رضائی‌نیا، عباسعلی. (۱۳۹۶) صورت ایوان در معماری ایرانی، از آغاز تا سده‌های نخستین اسلامی. مطالعات معماری ایران. دو فصلنامه معماری ایرانی، شماره ۱۱

سازمان امور مالیاتی کشور. (۱۴۰۱). ارزش معاملات مصوب سال ۱۴۰۱ املاک شهر تهران (مناطق ۲۲ گانه). تهران: معاونت حقوقی و فنی و مالیاتی.

عینی‌فر، علیرضا؛ و علی‌نیا، مطلق. (۱۳۹۳). تبیین مفهوم بیرون و درون در فضاهای مابین مسکن آپارتمانی «مطالعه موردی بالکن در سه نمونه از مجموعه‌های مسکونی تهران» نشریه هنرهای زیبا، معماری و شهرسازی، دوره ۱۹ شماره ۲-

کریمی، ریحانه؛ و علی‌نیا، مطلق. (۱۳۹۶). طراحی انعطاف‌پذیر فضاهای نیمه‌باز (بالکن و تراس) در ساختمان‌های مسکونی با رویکرد افزایش بهره‌وری فضا. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علم و فرهنگ.

لاله، هایده؛ و رضائی‌نیا، ع. (۱۳۹۳) بررسی و تحلیل انتقادی فرضیه‌های خاستگاه ایوان. مطالعات باستان‌شناسی، دوره ۶ (۲): ۱۱۹-۱۳۱.

محمودی، عبدالله. (۱۳۸۴). بازنگری اهمیت ایوان در خانه‌های سنتی با نگاه ویژه به بم. فصل‌نامه هنرهای زیبا، شماره ۲۲، ۵۳-۶۲

مهندسین مشاور معمار و شهر ساز سراوند (۱۳۸۴). گزارش الگوی توسعه منطقه ۲ شهرداری تهران. معاونت شهرسازی و معماری شهرداری تهران.

نگین تاجی، صمد. (۸ تیر، ۱۳۹۹). تغییر جایگاه تراس در خانه‌ها. بازیابی شده از:

<https://www.sharghdaily.com/بخش-روزنامه-۲۶۶۷۴۳/۱۰۰-تراس-در-خانه-ها/>

ویتیک، آرنولد (۱۳۸۵). مبانی زیبایی‌شناسی در محیط شهری، جواد مهدیزاده، جستارهای شهرسازی، شماره ۱۷ و ۱۸، صص. ۳۹-۲۸

Quantitative and qualitative analysis of balcony usage and its impact on the landscape of the neighborhood

Fatemeh Foghani ¹

Azadeh Shahcheraghi ² (corresponding author)

Zahra Sadat Saeideh Zarabadi ³

Abstract:

One of the prominent characteristics of Iranian architecture is the simultaneous presence of three types of open, semi-open and closed spaces. After the 1940s, due to the civility crisis, the dignity of the house was reduced to the lowest functional level. The loss of semi-open spaces such as a veranda or a spring was affected by this crisis. After that, an element called the balcony replaced these spaces, which today has become a problem for the facade of the building and the appearance of the city due to the lack of privacy, the appearance of a mistake in the interior space of the building, the unsuitable climatic location, and the small area and lack of practicality. As the external shell of the building, it is one of the important and effective elements on the aesthetics of the urban image. The facade, as the external shell of the building, is one of the important and effective elements on the aesthetics of the urban view. One of the main elements of the facade is the balcony, which has become the cause of visual confusion in neighborhoods and cities today. The purpose of this research is to observe how the residents use the balcony and how it affects the landscape of the neighborhood. This research is of qualitative-interpretive type, research strategy, case study and data collection was done by field method. In this research, 20 medium-rise residential buildings built in the 90s, consisting of 100 balconies, were selected in the Darya neighborhood of District 2, Tehran. how they were used by users was analyzed. The results of the research indicate that 36% of the balconies were left unchanged and did not affect the facade of the building and the neighborhood. 18% of the balconies are closed by glass, 12% are placed on installations, 9% are closed by fences and guards, and 2% are used to store waste.

Key Words: Balcony, Neighborhood, Neighborhood View, Residential Architecture, building façade.

1. *Ph.D.Candidate, Department of Architecture, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.*

2. *Associate professor, Department of Architecture, science and research branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran, (a.shahcheraghi@gmail.com)*

3. *Associate professor, Department of Urban Development, science and research branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.*

This article is derived from the studies of the doctoral thesis of the first author, entitled " Presenting a conceptual model of patterns of using semi-open spaces by residents of residential complexes based on the environmental affordance theory. (With an Emphasis on the architecture of the 2000 to 2020 of Tehran)which was guided by Dr. Azadeh Shahcheraghi and consulting Dr. Zahra Sadat Saeideh Zarabadi is currently being edited at the Islamic Azad University of Tehran Research Sciences Branch.